

Sanch Nova

REVISTA CATALANA MONTAYENCA

SANTORAL.

- Avuy 28 de Juliol.—Sis. Nasari, Celso y Víctor mrs.
Dill. 29.—Stas. Marta vg. y Beatris vg. mr.
Dim. 30.—Sts. Abdon y Senen mártirs (vulgo S. Non y S. Nen) y santa Donatila vg. mr.
Dimec. 31.—S. Ignasi de Loyola fdr.
Dij. 1 de Agost.—S. Pere ad-vincula S. Feliu de Girona y Stes. Fé, Esperansa y Caritat vgs. mrs.
Div. 2.—N.^a S.^a dels Angels, S. Alfonso María de Libori b. y fdr., y S. Esteve p. mr.—*Jubileu de la Porciúncula*.
Dis. 3.—La Invenció del cos de S. Esteve protomártir y Sta. Lydia.

QUARANTA HORES.—Continuan en la Iglesia Parroquial.—La exposició de S. D. M. comensará a les 7.

MERCAT D' OLOT.

Preus en la Plassa del dilluns últim.

MIDA DE 80 LITROS.

Blat.	18'00	Ptas.
Mastay.	17'00	«
Blat de moro	14'25	«
Fajol.	13'15	«
Mill.	15'00	«
Panis.	15'00	«
Mongetes.	26'00	«
Fabes.	15'00	«
Besses.	16'00	«
Llubins.	12'00	«
Patates (carga).	15'00	«
Ous (dotzena).	00'80	«

Núm. 57

SURT ELS DIUMENGES

REVISTA CATALANA MONTANYENCA

PERA SUSCRIPCIONS Y ANUNCIS

dirigirse á la

Imp. de Narcís Planadevall, Sant Esteve 29.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Un any. ... .. 5'00 Pessetes.

Semestre... .. 2'50 «

Pago adelantat.

L' espontaneïtat del Poble.

Com ha dit l' il·lustre Sariguy, lo poble es lo subjecte del dret en quina consciencia viu, surtint del esperit general que anima á tots los seus membres. Aixó fá que quan tinga nna vida aixís robusta á cada nova necessitat prompte tinga una resolució segons sos principis, y ab la repetició d' uns mateixos actes forma les costums, que lluny de permaneixer estacionades van seguint l' evolució d' els temps, desaparesquén al interrompres la série d' actes que 'ls hi han dat vida ó modificanse segons las noves exigencies socials; però sempre representant un mateig esperit, reveladores de l' unitat de la consciencia del poble, siguent la constant y espontánea matifestació de son caràcter y naturalesa.

Veritat que alguna vegada lo poble sufrirà errors, que l' obra educativa del legislador deurá desvaneixer per medi de lleys evolutives que sian assimilables sense produhir trastorns, que portin la persuació y no la simple

garantia de la forsa. Més en general el legislador perquè sa obra siga duradera y aprofitosa deu inspirarse en les costums y caràcter de son poble regularisant sense interrompre son moviment progressiu. Terminier ha dit que si el Tasso posat á d'alt d' una montanya senyalava els camps d' Italia exclamant: *veus aqui, l' meu poema*, el legislador deu reflectsar en sa obra 'ls rasgos y la vida de sa nació, purificantlos y hermossejantlos.

No ha estat per cert aquesta l' obra de nostres politichs, perquè embolcallats ab un núvol de teories, allunyats de la vida real del poble y ab los ulls sempre ficsos al estranger, han legislat moltes vegades ab complet desconeixament del país que governavan, sempre topant ab les impureses de la realitat quan no es aquesta, sinó sa obra la qu' es impura. No volguent reconeixer ses equivocacions han volgut sostenirles ab la forsa com si pogués el poble avenirse á ses arbitrariedades; produhint aixís un divorsí entre 'l país y l' estat; un complet abandono de la cosa pública, per no amotllarse l' organisció póllica al caràcter de 'l poble, ja

Que divent esser aquella la vestimenta d'aquest com s'ha dut confeccionada del estranger li ha resultat que no li anava bé y que sol fá que entrebancar-lo per caminar cap al progrés.

Diu l'Exm. Dr. Torres y Bages en sa monumental obra de la *Tradició catalana*: que la veritat deslliura, la mentida esclavisa, baix l'influencia del artifici s'hi pateix, sota l'influencia de la sana naturalesa s'hi reposa.

Si se vol qu'Espanya pugi subsistir y que revisquin les virtuts civiques, precis es donchs que se'l hi dongui una organisació, adecuada conseguint aixís l'harmonía entre les regions qu'es l'única garantia possible de l'unitat espanyola y prosperitat del país.

G.

A PROPÓSIT D'UN DISCURS.

La lectura del extracte del discurs que fá poch ha pronunciat Mr. Chamberlain en l'Universitat de Birmingham ens ha produhit lo mateix efecte de sempre que sentim nous alens de vida, aspiracions d'aixamplar més lo camp de la ciencia: per una part la satisfacció de veurer homes que's preocupan del verdader progrés, per altre, la fonda pena que 'ns causa la perspectiva de nostre poble que sembla qu'estiga postrat en una apatia é insensibilitat precursoras de la mort.

En l'esmentat discurs s'ha ocupat to ministre de les Colonies d'Inglaterra, de les condicions que deuria reunir l'Universitat ideal. Deu esser

el lloch, digué, hont s'ensenyin tots els coneixements que l'home posseheix fins á la fetxa.

Aquí, á nostra humil criteri 'ns sembla que no ha precisat prou; devia indicar si les ciencias s'han de donar á coneixer en tota la seva integritat ensenyant tots quants coneixements se posseheixen en la mateixa, ó sol-sament els elements indispensables pera que més tart lo mateix alumno puga ampliarlos ab més profit.

Ademés, afegi, de l'Universitat han de sortir nous descubriments; ja treballant professors sol-sament ó ajudats pera 'ls alumnes.

En lo que ha estat molt acertat es al tractar de la part económic. Va exposar la necessitat que hi há d'invertir un gran capital en l'ensenyansa. Digué que pel cap baix s'havia de gastar en una tal Universitat mitj milló de lliures esterlines. Y afegi: no cregéu, que siga una quantitat exagerada, ni menos que siga una gran pérdua per lo tresor públich, sinó qu'al contrari pot ser una font de riquesa perquè l'impuls que donan á una nació, una generació d'homes ilustrats recompensa ab escreix els sacrificis que s'imposa.

Aixó, com queda indicat avants es sumament consolador, per veures desitjós d'adquirir nous coneixements pera beneficiarse'n les industries y lo comers, bases sobre les quals descansa la riquesa dels pobles.

¡Peró en cambi quina tristesa 'ns dona l'observar en nostre país, la inacció més desesperant y l'apatia més abominable! Els polítichs centralistes ab lo seu regimen que mata tota iniciativa y ofega tota manifestació de vida, ha rebaixat l'ensenyansa fins á igualarla á qual-sevol altre dels organismes seus que's caracterisen per falta de tota idea

noble y sobre de concupiscencies. No 'ns faltan professors bons y homes que ab els medis suficients farien adelantar molt les ciències, pro'l regimén imperant els hi escatima tot y no 'ls escolta, ni 'ls estimula.

Y lo que 's pitjor es qu' ha lograt estendre al poble aquesta denigran indiferencia. Avuy lo pare de familia parlo en sentit general, no mira si 'l seu fill está ben preparat per entrar ab més ó menos profit á l' estudi de batxillerat, ell procura matricularlo del primer any y desde aleshores á fins qu' ha acabat la carrera, no 's preocupa de si sab ó no, lo que l' interessa es que l' hi aprovin els cursos, tant si es ab justicia com sense.

Per la seva part l' alumno sobretot quant cursa facultat major no 's cuida al principi del any académich sinó de divertir-se y de passar lo temps de la millor manera possible. Quant comensan á vestir-se 'ls arbres, ja 's preocupa una mica, y mirántlos com una amenassa, pènsa que ja es hora de que 's determini, que no faltan més que dos ó tres mesos y s' ha de dividir á espolsar la peresa per no sentir del seu pare l' escándol del sigle, si portés alguna *cucúrbita* com á fruyt dels seus estudis, ¡aleshores comensa á trevallar ó no comensa perquè avegades pot més la mandra que 'ls bons propòsits. En lo primer cas *veu* tota ó part de l' assignatura, y ab les idees més fluixes qu' apuntades ab aquelles se 'n vá á exámens hont contesta be ó malament les preguntes del programa, qu' en nostre concepte en lloch d' afavorir causa un gran perjudici, al alumno; perquè aquest no procura assimilar-se idees, sinó que mira la millor manera de contestar á gust del professor, de lo que resulta qu' una vegada ha l lensat lo programa ó l' ha desat no solsament se descuyda

de les respostes ni sisquera de les preguntes. Acabada aquesta petita digressió torném al estudi del alumno espanyol; una vegada examinat y aprovat, arregla la maleta y se 'n vá á casa seva, hont passa l' istiu sense cuydarse dels llibres. Aixís va fent totes les assignatures fins qu' arriba 'l temps de llicenciarse; días avants fulleja algún llibre, alcanza 'l grau, y poch temps després s' estableix pera palpar totes les deficiències y de l' ensenyansa 'ls mals resultats de 'l seu método d' estudiar.

Pro lo qu' encare prova més la deficiencia de l' enseynansa que 's dona á Espanya, es el fet de que en les assignatures pràctiques per més que trevalli l' alumno, acabarà la carrera sabentna beu poca cosa. ¿Estudiar anàlisis quimich sense fer anàlisis pot darse major constrasentit? diu lo Dr. Casares.

Es precis donchs que s' acabi aquest estat llastimós, lo qu' hauria de cridar més l' atenció dels homes públics. Lo qu' inverteix l' Estat en organismes que no serveixen per rés hauria de gastarho per atendre l' enseynansa, entregant grans capitals á les Universitats y aquestes que tinguessin complerta autonomia, poguessin obrar ab entera llibertat nomenbrant y dotant ab bon sou tots els professors tant de primera enseynansa com d' estudis superiors, perquè be ho mereixen atés lo trevall que tenen y l' alta missió á qu' estant destinats á cumplir; montant laboratoris á tot cost y proporcionántlos hi lo material necessari pera que professors y alumnes pugan trevallar.

Més hem arribat á un estat tal de postració, careixém tant de ciencia propia, y desconeixém de tal manera els procediments d' investigació, que nosaltres mateixos bo y fent un gran

esfors no 'ns podem valdre, hem perdut l' esma. Devém cridar eminencies sigan d' allà hont sigan pera que vingan á ensenyarnos; rés més tontho tot y anant bé l' ensenyansa que 's la primera condició que s' exigeix á Espanya pera fer oposicions ó presentarse á concurs per una cátedra: *ser espanyol*. ¿S' ha vist exclussivisme més irracional? La ciencia no admet fronteres.

Adémés, com deixém dit avants, en en lo periodo de la llicenciatura 's deu estudiar elementalment, y en les assignatures pràctiques trevallar molt al laboratori, y s' ha de tenir gran interés en procurar que 'l doctorat compleixi bé lo seu fi.

Lo demés ja vindrá per si sol. Pro tenim tanta desconfiansa en lo regimen centralista y en els homes que 'l representan, que 'ns fa creurer qu' aquestá reforma haurém de férnosla nosaltres mateixos quant siga l' hora.

C.

MATINADA.

Al simpátich artista en Celesti Devesa.

Sobre esta roca que sos peus onfonza
en los abims del mar,
espero ansiós avuy, com cada día;
del astre rey lo dolç primer esguart.

Tot es quietut; la joguina brisa
es com sospir d' un món endormiscat;
l' ayre n' es pur; la matinada, hermosa,
l' àygua, com un mirall.

Passan devant mos ulls lleugeres barcas
que tornan de pescar,
fandint los remes acompassats las onas,
la vela desmayada sobre 'l pal.

L' aubas' ha fet crespúscol, fresques tintes
de colors variats,
son los correus de llum del raj del dia
que prompte arribará.

Los monts blavenchs, sobre la plana extesos,
alsan l' altivol cap.
esguardant l' orient encís per veurer
del sol lo despertar.

L' horisó s' extremeix; sobre la curva
que talla 'l cel y 'l mar,
com cintas d' or brunyit, destellan rápidas
ondulacions brillants...

Es ell!... Rompent al fi l' inmovil ona,
s' alsa orgullós, triomfant.
me mira me coneix, sab que l' espero,
y, ab lo més pur y tendre de sos rajis,
me besa carinyós, deixant impresa
sa imatge en mon esprit, fins l' endemá.

s. ALBERT.

SECCIÓ COMARCAL.

LLADÓ

17 Juliol 1901

En aquest circuit hi ha tres pobles que celebrán ab tot l' esplendor la festa del Carme per rahó de les antigues confraries, baix aquesta advocació exigides en llurs parroquies. Cistella que la fá 'l 1.^r diumenge del mes, Lladó 'l 2.ⁿ y Navata 'l 3.^r

Diumenge passat se va celebrar aquí 'l pabordiu del Carme y 'l poble en pás va trencar una vella rutina que consistia en negociar la cobla ab la societat de ball donant un lloch en certa manera secundari á les funcions religioses y tirant á racó les tradicionals sardanes.

Aquesta vegada, y esperém qu' aixís anirá seguint, la festa s' ha fet ab la cobla de Perelada dirigida per en Serra. A la tarde y part de la nit se ballaren sardanes encara que 's comensaren mes tart per rahó de la pluja que va deslluhir forsa la festa.

La societat de ball *El Iris* tenia contractada la cobla de l'Agramunt.

La pluja del diumenge encara que no molt abundosa va venir molt bé per les terres de rossoll apunt de sembrar y á les tardanies que comensavan á sentir secada.

El mateix dia á Canellas vehinat de Navata un llamp va matar dos homes, mentres tocavan á mal temps.

El dia 25 les dues parroquies de Sta. Maria y S. Feliu comensaran les profesons dels S. Jubileu que s'han de celebrar ab tres festes consecutives.

D. Miquel Ordis y Pagés fill de D. Pere Ordis ha obtingut á l'«Universitat» de Saragossa lo titol de llicenciat en la facultat de Dret ab la calificació de sobressalient. Desde aqui li doném l'enhorabona.

El corresponsal

CAMPRODÓN.

25 de Juliol.

Molt Sr. meu: La presencia de més de 90 families forasteres causa com es natural una transformació completa en una petita vila com la nostra. Solament els que la veym durant els llarchs mesos d'hivern podém fensen cárrech. Allavors solament veuréu pagesos y menestrals qu'embolicats ab llurs abrigays travessen depressa nostres carrers entre mitj de neu y glassos, l'obrer guanyant son pá lluyta ab els polars frets de matinada y 's tanca en son taller ó fábbrica. Actualment bent al ravés tothom disfruta, á tots els veuréu retratada en sa cara 'l desitj de descansar dels fatichs de l'hivern, sortint fora vila y ses hermosos encontorns donant tó bonich y agradable de vert, de quin fondo es destacan vistosos llampans trajos de senyores y senyoretas barrejats en blanques gorres y trajos de gentils joves que les fastejan. No passa un dia sense un divertiment ó altre organisa-

per una junta exprossa que desde fa poch s'es constituhit.

Aixis es nostra vila en aquest temps animació, alegria, gosar, gosar.

Aixis en altre temps desanimació, tristesa, trevallar, trevallar.

El corresponsal.

NOTICIES

Lo dia de Sant Jaume celebrá sa festa l'Hospital de nostre vila ab un Solemae Ofici, en lo qual feu un sermó notabilissim el Rvnt. P. Lluís Falguera, escolapi.

Ab eloqüencia brillant, demostrá que 'l cristianisme ha triomfat del mon, del temps y de l'espay.

Felicitém á nostra distingit compatrici, si be que desitjariam pogerlo ascoltar en nostra llengua, ja que la paraula de Deu es més propia ferla coneixer en catalá á nostre poble.

Tenim entre nosaltres nostre benvolgut amic y colaborador don Manel Serra y Moret, fill del plorat escriptor vigatá don Joseph Serra y Campdelacreu. Sia benvingut.

Agradable per demés resultá la vetllada que com diguerem en el número passat tingué lloch el dia de Santa Justa á la casa dels Srs. Domenech.

Comensá la sessió de música el jove Sr. Domenech tocant una composició de piano ab netedat d'execució y colorit; lo Sr. Colóm cantá ab afinació y bon gust dues melodies; els senyoretas Masfull executaren ab molta justesa y valentia un Galop á quatre

mans; la Srta. Domenech ab la següent retat y forsa d'execussió que li son propies, tocá la Dansa negra d'Asché y una Rapsodia de Lisso, y per fi la Srta. Rabassa feu gala de sa extensa y ben timbrada veu en quatre composicions qu'interpretá ab sentiment y delicadesa, sobressortint á l'ária de l'ópera La Boheme ab la que mostrá una dicció de verdadera artista. Tots dits números foren llargament aplaudits.

Acabat el programa s'obsequiá á a distingida concurrència ab un refresch, servit per l'acreditada confiteria del Sr. Deu, fent els esposos senyors Domenech els honors de la casa ab l'amabilitat y firmesa que tant els caracterisa.

No cal dir que la concurrència sortí en extrèm complascuda de la festa.

El temps durant aquesta setmana ha estat molt plujós. El dijous ploqué tot el dia reproduhintse forts llevans cosa ben excepcional en aquest temps.

La temperatura ha baixat extrahordinariament haventhi nits que la frescó ha arribat á molestar per deixar-se sentir bon xich massa.

Divendres passat á la nit tingué lloch una animada reunió á casa de nostre amic don Albert Vidal, en la que hi assistiren distingides families d'aquesta vila y de la colonia forastera.

La senyoreta María Rabassá va cantar ab molta afinació y color t un fragment de la Boheme den Puccini que fou tant aplaudida que tingué de repetir, cantant una cansoneta catalana titulada Gelosia, que sigué ben cantada com l'anterior é igualment

aplaudida. La selecta concurrència sortí molt complascuda fent vots perquè torni á repetir-se tant agradable festa.

Dimars passat á les nou del vespre quant comensá á tocar la música Municipal d'aquesta vila, una pessa de son extens repertori, se posá á plourer de modo que tothom va marxar deixant el passeig del Firal, completament sol.

L'Ajuntament de Vilassar de Mar ha prés la bona determinació de redactar totes les invitacions y varis documents oficials en catalá. Es un exemple digue d'esser imitat per tots els Ajuntaments de Catalunya.

Copiant una noticia del periódich *La Frontera* de Camprodón deyam qu'lhavia *desaparescut* dels boscos de Ribelles, una parella de sanglans manant una tocada de garrins, deben dir á *aparescut*.

Copiém ab gust de *La Comarca de Lleyda*:

«Ha sigut sobressehida lliurament la causa dels excursionistes a Torres de Segre, que tant gran y tant célebre volia que fos aquell déspota, ex-gobernador, de fatals recorts per nostra provincia, en Joseph Martos.

La nova fóu acullida ab alegria y satisfacció per la gent sensata de nostra ciutat; comentant al propi temps la vilis que enclou lo cor del tristement célebre *Sr. Joseph*, volent donar importancia á una cosa que no la tenia.

Un vot de gracies al molt digne y respectable tribunal y rebin nostres companys de causa nostre més cora enhorabona y en particular N' Enrich Arderiu qu' encara està sufrint les conseqüències, y nostre estimat redactor en Joan Bargós».

El divendres cap al tart se va desbocar un cavall que tirava un carro, fentho en tant mala sort que tirá per terra y passá per sobre de una noya que acabava d' omplir un canti d' aygua á la font anomenada de la Llet.

Gracias á no anar el carro carregat no li ocasioná danys de consideració.

El diputat per aquest districte senyor Marqués de Camps acaba de noticiá, que 'l Ministre d' obras públicas y d' agricultura juntará en el pròxim plan els dos trossos que faltan de carretera d' Olot á Banyolas, y que se interessa pera la construcció del tros de carretera de las Funosas á Olot y ademés pera l' unió de les carreteres de Girona y Santa Coloma passant per dintre la vila.

El «Cançoner Catalá» ha publicat sa cansó VIII, ó sia *Sant Jaume de Galicia*, lletra y música, ab un hermos dibuix d' Antoni Solé y curioses notes esplicatives al final.

La comissió d' actas ha discutit també la de Manresa, resultant que set votants se declararen per la nul·litat de la elecció y sis á favor del senyor Junoy. Quant aquella comissió ha preferit anular la elecció abans

de donar l' acta á n' en Junoy pensém encara més que 'l verdader guanyador de l' acta de Manresa, es el catalanista Soler y March.

En la sessió del dia 15, en el Senat se promogué una discussió, en la que 's posá en clar que no 's volgué adjudicar el *dique* de la Habana á la casa Galban pels 195.000 duros que 'n oferi, y en cambi se vengué més tart per 130.000 duros al senyor Aznar, qui acaba de cedirlo á la referida casa. El ministre de Marina se limitá á dir que 's va vendre el *dique* al senyor Aznar ab la confiança de que 'l portaria á la Península.

A Barcelona s' ha format una «Agrupació de propaganda catalanista», constituïda per uns joves entusiastes de la causa de les reivindicacions de Catalunya. El seu primer acte ha sigut sollicitar fomar part de la «Unió Catalanista». La seva intenció es dedicarse á la propaganda dels ideals catalanistes per les poblacions dels vols de Barcelona.

Ha comensat á publicarse á Buenos Ayres una revista setmanal titulada *Cataluña, Aragón, Valencia, Baleares*, defensora dels interessos morals y materials de les regions espanyoles que formaren la Confederació catalana-aragonesa.

Ha quedat ja constituïda la Agrupació Catalanista de Pals, y també n' ha quedat una altre á Llers. Les dues han sollicitat adherirse á la «Unió Catalanista».

Segons una estadística fa poch publicada, resulta que 'l gasto anyal pera la educació pública và ser de 60 milions de duros á la Gran Bretanya, 40 milions á Fransa, 50 milions á Alemanya y 35 milions á Russia. Aquestes cantitats eran molt desproporcionades als pressupostos de Guerra, en temps de pau, de les mateixes nacions, com se veu: 100 milions pera

la Gran Bretanya, 140 milions Alemanya, 125 milions Fransa y 150 milions de duros Russia. Els Estats Units gastan anyalment més de 300 milions en la educació y una mica menos de 55 milions anyals en lo manteniment del exèrcit y establiments militars en temps de pau.

OLOT.—Imp. de N. Planadevall.—1901

DEFUNCIONS Y NAIXEMENTS

registrats en eixa vila, desde 'l 20 al 27 actual

Parroquia de Sant Esteve

DEFUNCIONS

Noys, 3. || Noyes, 1.

NAIXEMENTS

Noys, 1. || Noyes, 3.

Total defuncions, 4. | Total nexaments, 4.

Vins medicinals

Aguas minerals

FARMACIA
DE
JOSEPH SOLER

OLOT

Carrer de Sant Esteve 13.

GRANULATS

AIXAROPS

Casa Baleta

GRANS ASSURTITS

EN BATISTAS MOSTRAJADAS ÚLTIMA NOVELTAT DESDE
5 canas (traje complert) per 1'9 5 ptas.

GRÁ D' OR madapolám
Viuda TOLRA

10 ptas. pessa

APARATOS DE PUJAR AYGUA

MOGUTS PERA 'L IMPULS DE LA MATEIXA

No gasta

Va per si sol

Premiat ab MEDALLA DE PLATA en la Exposició Monogràfica de la
Trumfa è Industries derivadas.

Gran adquisició pera 'ls agricultors que vulguin convertir sos camps
de secá ab terrenos de regadíu.

LA HIDRÁULICA.—Passeig de Escudillers, 5, pral. Barcelona.

BARCONS Y C.^A

BANQUERS

Facilitan préstams á curts y llarchs plassos en petites y grosses cantitats.

LO POSITIU

AVIS AL PUBLICH; En l'acreditat establiment de sastreria de

JOAN BELLAPART

situat en el carrer de Sant Esteve, núm 9, de aquesta vila s'ha rebut un complet y variat assortit de géneros, última novetat pera la estació d'estiu, confeccionanse trajos á mida desde'l mòdich preu de 20 ptes. en avant, competint, d'aquesta manera, en baratura, gust y elegancia, ab les sastreries y basars de robes fetes més econòmichs de Barcelona y altres capitals.

XAMPANY CATALUNYA

MIRO Y TARRAGÓ-REUS

De venda en los principals establiments

